Een rondwandeling door
Natuurpark

De Liniehof

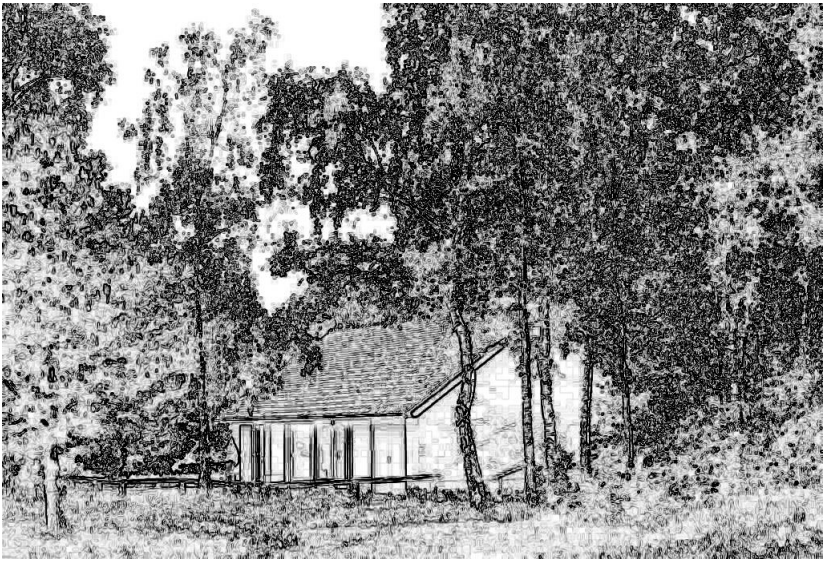

U start de wandeling voor natuureducatief centrum "Natuur(t)huis de Liniehof" tevens verenigingsgebouw van de MadeseNatuurVrienden.

In 1978 startte een enthousiast groepje vrijwilligers van bovengenoemde vereniging halverwege het huidige natuurpark op een klein, door de gemeente toegewezen, stukje grond met de aanleg van een wilde plantentuin.

Bij de aanleg hield men rekening met zowel het behoud als het herstel van de oorspronkelijke bodemkundige en natuurlijke variatie, als met de aanwezige geschiedkundige elementen.

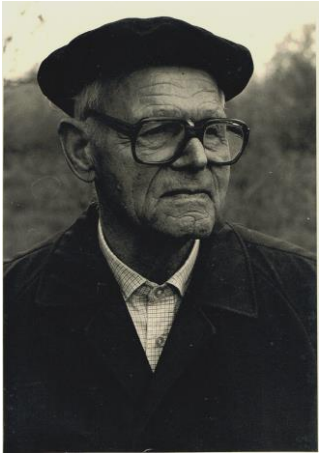

Inspirator en leermeester C.Sipkes een pionier van internationale betekenis op het gebied van heemparken en wilde plantentuinen verrichte in 1984 de officiële opening.

In de loop der jaren is de Liniehof een zeer mooi en waardevol natuurpark geworden. Jarenlang stabiel beheer heeft sterk bijgedragen aan de biodiversiteit. De waterpartijen, hakhoutbosjes, zeldzame milieus en tal van educatieve voorzieningen maken de Liniehof ideaal voor natuurbeleving. Scholen maken graag gebruik van de mogelijkheden die het park biedt, evenals bezoekers die meer willen weten over de natuur in hun eigen omgeving.

U vervolgt U wandeling linksaf door het duin gedeelte

Dit stukje natuurpark laat U zien hoe een groot deel van Made er vroeger uitzag, een groot stuifzandgebied met duinen, heide vennetjes en mastbos. Een verlaten gebied waar van tijd tot

tijd soldaten van het garnizoen van het nabij gelegen Geertruidenberg kwamen oefenen op de schietbanen.

Zoals overal in Brabant de ontginningen oprukten en de heide verdween, zo naderden de woon- en akkerbouwcultuur Den Duin.
De aanleg van de Maasroute scheidde uiteindelijk de Linie van het stuifzandgebied, dat nu inmiddels geheel bebouwd is.
Een laatste restant is hier in de Liniehof bewaard gebleven.

Begroeiing
In de maand augustus kunt U hier bloeiende dop en struikheide zien en een plantje als blauwe knoop.
Een bijzonder struikje is de *gagel*. Naast de conserverende werking die dit plantje in bier had (nu nog in het Belgische Gageleer!)werd het gebruikt bij het verdrijven van insecten uit de bedstee.

In de herfst kleurt de gagel de duinpan mooi roodbruin.

In de bocht aan het einde van het pad komt U bij de insectenmuur.

In 2007 werd de muur gebouwd in samenwerking met leerlingen van het Hanze College met als doel het bieden van extra nestgelegenheid aan solitaire bijen en wespen.

Het gaat slecht met de bijen in Nederland.
De combinatie van bestrijdingsmiddelen, gebruikelijke ziekteverwekkers, achteruitgang van biotopen en een eenzijdig voedselaanbod is er de oorzaak van dat de vitaliteit van de bijen(volken) achteruit gaat. Het gaat dan om alle bijensoorten,

zowel de wilde bijen als de honingbij en mogelijk ook hommelsoorten.

Veel bloeiende planten , voedselbron voor bijen, zijn verdwenen in het buitengebied en onze opruimwoede in de tuin of verstenen van de tuin, leef/nestruimte voor bijen, maakt het leefgebied van de soorten steeds kleiner.

Heel veel planten, waaronder onze landbouwgewassen zijn voor de bestuiving afhankelijk van deze insecten.

De MNV laat U door de aanleg van de muur kennismaken met de verscheidenheid van wilde bijen wespen en hun manier van leven. Daarnaast geven wij U graag informatie hoe U zelf een handje kan helpen bij het in stand houden van soorten.

Vervolg U weg langs de rand van het park tot aan het knuppelbruggetje.

Door het kwetsbaarste stukje van het ven is onlangs door de werkgroep parkbeheer een knuppelbruggetje aangelegd om van het doorgaande pad af de meest bijzondere plantjes te kunnen tonen en van dichtbij het waterleven te aanschouwen.

Staat U even stil op het knuppelbruggetje en vervolg de rondwandeling linksaf en bij de splitsing weer linksaf.

Het pad aan Uw linkerhand, de oude weg naar Geertruidenberg, vormde de scheidingslijn tussen het heide- en stuifzandgebied en de cultuurgronden. Het houtgewas

langs deze weg beschermde de akkertjes tegen stuifzand, dat in de randbegroeiing neersloeg. Zo ontstond hier in de loop der eeuwen een aarde wal.
Een deel van deze wal , met oude eiken, en pad is hier bewaard gebleven.

Vervolg U weg rechtdoor.

Wederom aan Uw linkerhand passeert U net voor aankomst bij de stapelmuur **de akker.** Voor het tonen van akkerbloemen wordt hier jaarlijks een rogge-akker ingezaaid met de erbij horende bloemen als korenbloem, klaproos, gele ganzenbloem en de minder bekende bolderik.

Volg het pad door het midden langs de stapelmuur.

In Nederland kennen we geen rotsformaties. Toch konden planten van stenige milieus zich hier vanaf de Romeinse tijd vestigen tegen stadsmuren, kastelen, kerken, bruggen en kades. Vooral vochtige muren met zachte voegmortel en verweerde stenen herbergen vaak de mooiste muurvegetatie. Maar in ons nette landje worden oude muren gesloopt of keurig opgeknapt en in beide gevallen verdwijnen meestal de planten. Om iets van die oude rijkdom te ervaren is er een puinmuur gestapeld met een zandlichaam erachter.

Hier groeien nu planten als glaskruid, muurbloem, muurleeuwenbek, vetkruid, muurvaren en *tongvaren.*

Vanuit dit pad loopt U de

wateronderzoeksteiger van de middelste vijver op.

Zoals de naam zegt wordt de steiger gebruikt voor het doen van wateronderzoekjes met schoolklassen.
Het natuurpark kent 3 waterpartijen, een ven vijver en poel. Door verschil in grondsoort is het water van het ven zuurder hierdoor zijn er verschillen in begroeiing en waterleven. Hier in de vijver treft U planten als watergentiaan en waterlelie en gele plomp. Het riet tiert welig waardoor de vrijwilligers jaarlijks flink de handen uit de mouwen moeten steken om het water open te houden.

U loopt om de vijver heen naar het volgende historische relict; de middelste houtwal.

De houtwal met het pad wat er langs ligt is een deel van de vroegere toegangsweg naar de ,nu aan de overkant van de Maasroute gelegen, Linies. Dit in de 18^{e} door Menno van Coehoorn ontworpen verdedigingswerk moest bescherming bieden tegen de oprukkende Fransen. Men kon zich hier terugtrekken als lagergelegen gebieden onder water werden gezet.

Onder de bomen bestaat de begroeiing ondermeer uit bosplanten als lelie-der-dalen en *salomonszegel*.

Loop midden door de houtwal ga met de bocht mee naar rechts en vervolg U weg recht door.

Het struweel tussen het pad en de ernaast gelegen bloemenwei bevat soorten als meidoorn, eik, kardinaalsmuts en hondsroos. In de loop der jaren zijn veel besdragende struiken aangeplant om de verscheidenheid / biodiversiteit in, maar ook de aantrekkelijkheid van het park te vergroten.

Als je door de **ruigt** loopt zie je gelijk waarom het ruigt genoemd wordt door de voedselrijke ondergrond is hier een weelderige begroeiing met planten als groot hoefblad berenklauw en engelwortel maar ook brandnetel en de nu nog bloeiende reuze balsemien. Een klein stukje Biesbosch.

Direct na de ruigt gaat U rechtsaf.

U loopt door tot aan de paddenpoel waar U 's zomers vele kikkers kunt aanschouwen maar nu een blik kunt werpen op de vele *krabbenscheren* in het water. Indicator voor kwel wat hier naar boven komt.

Hier gaan we terug richting het natuur(t)huis. Rechtsaf.

Aan uw rechterhand passeert U het elzenhakhoutbosje waar door het beheer planten als het wilgenroosje een kans krijgen.

De open plaatsen in het park worden beheerd als hooiland. Ieder najaar wordt na het maaien het plantenmateriaal afgevoerd. Het grasland wordt hierdoor

bloemrijker. Een plantje als *ratelaar* helpt bij het beheer door dat zij parasiteert op grassen. Het gras wordt mede in toom gehouden en er worden openplaatsen gecreëerd voor andere planten.

De openplek in het midden van het park is een ideale plek om de talloze vogels die in het park voorkomen te aanschouwen. Veel voorkomende soorten als kool- en pimpelmees, een vlaamse gaai of het winterkoninkje, maar ook zwartkop, tjiftjaf, *bonte vliegenvanger*, de groene- en de bonte specht laten zich veelvuldig zien en horen.

U vervolgt U weg rechtdoor tot aan het parkgebouw.

Langs het pad treft U een gevarieerde begroeiing van planten en struiken waar U tijdens de wandeling terug van mag genieten.